

Locuintia Redactorului

si

Cancelari'a Redactoarul

e in

strat'a tratororului [Lövésztoza], Nr. 5.

Scriitorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondintii regulari ai „Federatiunii.“ Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercial si economico.

Va esit Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pest'a, 14/2. maiu, 1872.

Partita deakiana, adeca guvernamentalii, se tiene ca orbulu de gardu de amenintiat a possesione a poterii si nu lassa neci unu mediulocu neintrebuintatu spre a-si poté conservá positionea. Restringerea dreptului elect. ce sollicitasse guvernamentalii in ultimele septemeane alle sessiunii trecute avea scopul d'a consolidá domn'a loru; oppositionea, pentru a elude crearea legii, au luatu recursu la extremele mediuloci cari i le au supeditatu parlamentarismulu si partita guvernamentalare are celu mai pucinu dreptu d'a se plange, de va recugetá a supr'a caliloru de cari s'a servitu numai pentru a se tiené la potere. Ambe partile si-a facutu aruncature si imputatiuni un'a altei-a d'a fi impedecatu reformele atatu de necessarie. Dar' n'a avutu ore guvernamentalii tempu destullu pentru aceste reforme? Ei inse au facutu numai ceea ce poté contribui la consolidarea domnioru, era starea lucurilor in tierra nu au consolidat-o, ci au interitatu mai multu spiretele. Grosulu natiunii magiare nu stă la spatele guvernului ci la a oppositionii, era calealat natiuni se interita d'in d'f in d'f mai tare si Croati'a este ran'a cea deschisa a Ungariei.

Magarii se plangeau, la timpulu seu, in contr'a „husarilor bachiani“ d'in Boem'a, impuntandu natiunii boemice tote rellele cete avusse d'a suferi in dillele functiunii officialilor boemi, uitanu ca acei nefericiti nu era representanti poporului cehicu sau allu guvernului boemicu, ci argati ai guvernului centrale de Vienn'a. Asta dinse partita guvernului ungurescu prin amestecul ei in affacerile Cislaitaniei au facutu pre Ungari'a gindarmata terreloru cislaitance si p'm ac'est'a au creatu unu precedinte, care poté inca produce resbunare amara. Partita guvernamentalie magiare au facutu acest'a pentru ca-si credeá anenintiata domni'a, prin actiunea lui Hohenwarth. Totu d'in acesta causa asta di d'ns'a si-face punte si lunte numai pentru a impedecá manifestarea adeveratei vointie a poporului si pentru a poté reessi cu totu pretiulu la alegerile imminent. Guvernamentalii magiare nu se sfira pana a se servì si de person'a domnitorului pentru agitatiunea electorale. Se scie ca poporatiunile districelor inundate, sunt d'in intemplare oppositioniali, ministrii dara mediulocira ca domnitorulu se calatoresca prin acelle parti unde guvernamentalii se candidedia de deputati si acoperu politic'a loru cu person'a domnitorului; acesta procedura este intr'unu statu constitutionale forte delicate si pentru interesele dinastice chiaru pericolosa. Inundatiunea dara este unu pretestu transparinte, de nu cum-va domnitorului i-se dede occasiunea d'a vedé insusi ceea ce ministrii ar' fi trebuitu se faca, dar' n'a facutu spreinlaturarea nefericirilor sau spre alinarea suferintelor d'in caus'a lipsei. Consiliarii tronului, au consiliatu mai adeseori pre domnitorulu a susceppe assemene calatorie, si aceste formedia unu capitulu insemnat in osebitile epoce alle activitatii domnitorului imperatu si rege Franciscu-Iosifu I. si istoriografi acestoru periode, voru avé, la tempulu seu, a se occupa de elle cu de amenintulu. Noi asta data vomu aminti numai colletoriele facute in Ungari'a, ca unele ce sunt de speciale importantia pentru noi. Cea d'antaiu cade in an. 1852. Revolutiunea era calcata, constitutiunea inlaturata, tribunalele martiali in deplina activitate, prisorile indesuite, tierra intrega in doliu, parte pentru suferintie, parte pentru libertatile perduite. Voci officiose proclamara d'inodata ca venirea domnitorului in tierra va pune capetu suferintelor. Ce e dreptu, numerosele agratiari, fecera inceputulu bunu. Sperantile inviuara si nascura, mai alesu in clasele inferioare alle poporului, mare entusiasm, ceea ce d'almintrea era numai meritulu personale allu Domnitorului, ca-rele cu inim'a sa cea blanda si deschisa cuceria inimile supusiloru sei, si neci decat meritulu sistemului consiliarioru sei. Nu multu inse si poporul s'a desceptatu d'in illusiumile sale, ca-ci in locu de restituirea libertatiloru tierrei s'a insce-

natu unu regimentu absolutisticu de functiunari, unitu cu reactiunea besericesca. D. Bach si cardinalu Rauscher era domnii situatiunii si pre-candu „ordinea“ burocratico-ierarchica grassa in tota splendore, consiliarii indemnara de nou pre domnitorulu a susceppe a don'a calatorie in Ungari'a, asta data cu august'a domna Elisabet'a indiestrata cu tote graciele femeiesci si cu frumesti'a tencretelor. Asta data inca poporatiunile intempinara cu sympathia pre domnitorulu si domn'a, dar' aristocrat'a si cetatienii remasesse retrasi si superati. Ce e dreptu, officialii pusera tote in miscare ca decoratiunile se fia catu se pot de imposante, apoi se redussera pedepsele condamnatilor si agratiari inca se fecera, inse ch'aru si cei pucini d'in cet'a celloru ce mai sperau inca se desamagira prin autografulu imp. d'in 9. septemb. 1857. care nemici tote sperantiele pentru schimbarea sistemului „Resolutu a mantiené in violabili principale fundamentali, cari me condussera pana acum intru guvernarea tierrelor melle, voiu ca acest'a se recunoscă si se urmedie de tote organele guvernului meu.“ Asie dechiară Domnitorulu, era ceea ce urmă, ne invetia annii 1859. si 1866. cu trasaturele loru celle cruntate.

In dillele trecute Domnitorulu susceppe a trei-a calatorie si asta data primirea au fostu cordiale pentru ca regale constituutiile si incoronatu merse in persona a impartii ajutoriu si mangaiare si spre a se convinge despre effectulu ordenatiunilor guvernului seu. Omagiele toturor au fostu asta data sincere, poporul d'in indemnunu spontaneu au primitu serbatoresce pre domnitorulu, totu si consiliarii se si nu avu destulul factu in pocalulu bucure. Fiindu districtele meridiunali a potiori oppositioniali fusera totodata banuite de vatra de agitatiuni natiunali si confessiunali, ceea ce se si espresse in allocutiunile regelui la Staparu, in Banatu si la Aradu, unde membrilor sinodului li veni ca d'in seninu admonitiunea d'a nu suleva certe confessiunali, precum altoru a d'a nu face agitatiuni natiunali. E bine! ore D. Lonyai cumpenit'au bine suatu ce s'a crediutu in dreptu a da Domnitorului, ca primu consiliarii allu lui? Ba chiaru atatu de pucinu ca inconvenientele verite in cuventulu de tronu la inchierea sessiunii camerei. S'a constatatu ca D. Lonyai este violent si mai pucinu diplomatu ca Andrassy, noi constatamu ca procedura ce urmaresce pentru sustinerea actualei partite guvernamentalie si pentru intimidarea natiunilor este grossa si imprudente; acest'a detrage multu d'in reputatiunea sa de omu de statu. D. Lonyai se nu aluneca a crede ca scopulu la care tinde se pota ajunge pre acesta calle, neci ca prin asemene procedura casciga amici ideei de statu . . .

Acestui inconvenientu se mai adauge altulu, pressiunea officiale. Asie ministrulu de interne subalternilor sei, asie ministrulu de justitia judicatorilor tierrei, asie ministrulu cultelor capiloru besericesci, prin cerculari anume li impunu sprigintirea candidatilor guvernamentalii. Astfel se respecta libertatea opiniunii. In comitatulu Satumare si Bihari'a se plangu preutii rom. d'in caus'a pressiunii ce face S. Sa Parintele Eppu a supr'a conscientiei loru prin cercularea emanata in caus'a alegerilor „Dorint'a nostra este a se alege numai deputati credinciosi guvernului, besericei si patriei“ dice S. Sa inculcandu preutiloru a vota ei si poporenii loru numai pentru candidati credinciosi guvernului. Dar de candu ore guvernului este neatacabile si infalibile? Noi oppositione loiale a M. S. Domnitoriului, combatemu guvernulu actualu allu M. S. Sallu si combatemu chiaru si sistemulu cellu reu, care ne asupresce, si acestu dreptu este dreptulu nostru constituutiile, precumjalu preutilor este dreptulu votului liberu, ca allu ori carui cetatianu. Eppii despunu numai in celle besericesci, era in celle lumesci si a nume a restringe dreptulu cetatienilor preut, a face sila conscientiei loru, nu li compete neci decat, ci facundu acest'a abusidia de pusetiunea loru eclesiastica. De au crediutu ca

trebuie se faca ce-va-si pentru guvern, ore nu era de ajunsu se dica credinciosi „tronului“, atunci se intellegea si „patriei“ si credinciosi „natiunii“ atunci se intellegea si „besericei“, atunci de si nu recunoscemu dreptulu eppiloru de a dicta votulu preutiloru, pote n'am fi censuratu acea scribere circulare, care de nu s'ar fi scrisu, mai bine era, precum mai bine si mai intelleptiesce au urmatu acei eppi cari n'au serisu neci unu cerculariu, ci au lassatu preutiloru voia libera d'a fi cetatieni cu votulu liberu.

In oru trecutu alu diariului nostru amintiramu, dupa unu funte strainu, despre consultarea politica, ce sa tienutu in Sabiu cu ocaziunea sinodului arcidiecesanu. Avendu inse acum'a a mana „Tellegraful Romanu“ raportam dupa eli urmatoriele:

„Domineca in 23. si luni in 24. aprile st. v., s'a tienutu conferintia in Sabiu la initiativa luata de clubulu nationalu permanentu alu districtului Fagarasului, la care s'a infacișat parte tramisi de ai altoru cluburi, parte alti intelectuali romani, cari se interesaza de cause nationali, si anume d'in Brasovu, Branu, Sacele, Fagarasiu, Alb'a-Juli'a, Uniador'a, Hatiegua, Dev'a, Orastia, Sabesiu, Sighisior'a, Mediasiu, Gheorgheni, Offenbach, Solnoculu-Inferiore si d'in alte parti, si s'a terminat cu urmatorulu conclusu :

1. Adunarea ac'est'a se dechiară pentru activitate pre terenul politico, prin urmare si pentru participare la alegerile deputatilor dietali. Ea institue unu comitetu pentru realizarea acestei declaratiuni, pre carea o va impartesf cluburilor infinitatea seu infinitianda totu spre acela-a-si scopu.

2. Tienuta politica mai de parte si precisa rega postula organu centralu nationalu. (Congressu, conferintia.)

Spre reinfiintarea acestui organu va rogá pre ambii capi romani besericesci, ca se iee initiativa, adresandu acesta rogar Metropolitul S. I. a n'a, ca singurul proprie, care se asta in vietia, alu comitetului nationalu permanent. In casu candu arcipastorii nu voru voia a luá initiativa, comitetul se indeoresce a aduná opinioniile cluburilor despie modalitatea reinfiintarii organului centralu si a se accomodá aceloru-a eventualminte a conchiamá intelligentia.

Membrii aceluui comitetu, pre cum intielegemu, aru si domnii Popea, Dr. Ratiu, Dunc'a, Borlea, Bohatielu, Dr. Bocia, Branu de Lemeni, Stegariu, Codru Dragusianu, Dr. Petco, Dr. Brendusianu, Boiu, Poparadu, Dr. Paeurari si Preda.

Sinodulu archidiecesanu d'in Sabiu.

In dnu'a de dominec'a Tomei s'a deschisu sinodulu archidiecesanu; dupa servitiulu ddiiescu si chiamarea s. spiritu s'au adunatu membrii sinodali in sal'a cea mare a seminariului archidiecesenu.

Unulu d'intre deputati face propunerea se se aléga o deputatiune constatatoria d'in 9 membri, carea se invite pre Prea Sant'a Sa parintele Archiepiscopu si Metropolitul la sinodu. Parintele Archimandritu Nicolau Popa, vicariu archiepiscopescu, comunica sinodului, ca Prea Sant'a Sa privesce in infacișarea deputatiunei o dragoste fiesca expressa d'in partea sinodului si pentru ac'est'a bucuruso o si primeșce; incatu e inse pentru venirea la sinodu, cu parere de reu trebue se spuna, ca starea sanetăii nu-lu ierta, d'in care causa a si insarcinatu pre vorbitorulu cu conducerea siedintelor sinodali, ca locutioru alu P. S. Sale.

Se alege deputatiunea, constatatoria d'in 3 membri clericali si 6 mireni. — Dupa reintorcere Par. Archimandritu si Vicariu Archiepiscopescu ocupa presidiulu si deschide.

Siedintia I.

cu urmator'a cuventare:

Prea venerabilu Sinodul archidiecesanu!

Prea Sant'a Sa naltu nostru Domnul Archiepiscopu si Metropolitul, Andrei Baroni de S. I. a, cuprinsu de o bola grea inca d'in anulu trecutu, ale carei-a urmarile se ivira si in anulu acestu-a intr'unu gradu dorerosu, incatu nici chiaru la S. S. serbatori ale Invrei Domnului nu potu participa la servitiulu ddiiescu si asta-di are lipsa de odihna si linisice neturburata, — cu mare machnire a inimii se

Pretiulu de Prenumeratüne

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 " .
Pre anulu intregu . . . 12 "

Pentru Romani'a:
prez. intregu 30 Fr. = 30 Lei
" 6 lune 16 " = 16 "
" 3 " 8 " = 8 "

Pentru Insertioni:
10 or. de linia, si 30 or. taxa a timbrei pentru fiecare publicatiune separatu. In locul deschisui
20 or. de linia.
Unu exemplar costă 10 cr.

vede impedeceat a conduce insu-si pertractările sinodului nostru archidiecesanu de esta tempu.

Pentru aceea me insarcină pre mine, a aduce la cunoștința Prea Venerabilui Sinodu, că Inaltu acelu-a-si pre langa imparatestrea binecuvântărilor archieresci i poftescă rezultatele cele mai bune, implorându darulu de susu, dela Parintele luminilor, că să se reverse asupr'a sinodului si lucrărilor noastre sinodali. De altmirea observa Pr. S. Sa, că tote afacerile noastre besericesci, scolari si fundationali fiindu bine organizate si normate in „Statutul organicu”, dd. deputati sinodali, că reprezentanti ai clerului si poporului nostru d'in archidiecesa, voru poté prea lesne spori, daca voru remană strinsu intre marginile acelu-a-si „Statutu organicu”, si voru trată causele obveniente cu seriositatea, sinceritatea recerută, avendu in vedere scopulu principale, adeca : binele comunu besericescu, scolaru si fundationale.

Mai incolo me insarcină P. S. Sa a comunică si aceea, că Inaltu acel'a-si d'in privintia la bolnavirile sale, dara mai vertosu d'in iubirea sa cea invapuata către beserica si d'in nesunti'a-i de a corespunde canonelor, se află indemnătu, in anulu trecutu, a-si indeplini testamentulu seu, transpunendu-lu Consistoriului archidiecesanu respective senatului epitropeseu spre pastrare. Prin acést'a diata Pr. S. Sa — o spune chiaru, că-ci nu e invenitul a-si tainu intentiunile sale facia cu fii sei sufletesci — avea sa, multu putienă căta i fiu cu potinția dupa impregurări cu mari sudori si crutiare a cascigă, o lasă întrăga archidiecesei noastre, si o mica parte si metropoliei. Era in anulu acestu-a si-compuse de nou inventariul despre avea sa mobiliaru, astău d'in resedinti'a d'in cetate cătu si d'in cea de vîra, transpunendu-lu si pre acelu-a Consistoriului archidiecesanu spre pastrare. Obiectele ce se cuprindu in acestu inventariu, pre unele le destină pentru fondulu instructu archiepiscopescu, că-ci candu lu-aduse Ddieu in eparchi'a nostra, nu astă mai nimică ; era altele dispuse a se vinde si pretiulor in bani a se adauge la fundatiunea sa despre care se face amintire in testamentu.

In fine cu conducerea afacerilor sinodului archidiecesanu, P. S. S. binevol a me insarcină pre mine. O sarcina grea acést'a, Prea Ven. Sinodu ! pre care inse eu, apretinindu indigăriile P. S. Sale de mai susu : „că avem Statutu organicu” — si radiemandu-me pre buna-vointi'a-mi propria, ce nu-mi va lipsi, — o primescu cu placere, etc.

Cu acestea am onore a dechiară deschisul sinodului nostru archid. pentru anulu 1872.

Cuventarea se primă cu eschiamări de „să traiesca !”

Dep. Macelariu propune să se exprime la protocolu dorere profunda pentru morbul P. S. Sale, care lu si impedece dela conducerea siedintelor. — Par. Archim. aproba propunerea, inse nu o afia la tempulu seu, fiindu mai inainte, lînsa consistoriala numerului membrilor si placerea notarilor. — Macelariu apera propunerea sa sprinjinită si de dep. Metianu.

Dep. Dr. Petcu dice, că inca partinse propunerea, dara neci dinsulu nu vede corporatiunea carea să fie capace de a aduce unu conclusu, si asié e de parere că să premergă constatarea membrilor si constituirea sinodului. La reflexiunea d. Macelariu, că si cuventarca nu aru fi trebuitu rostita inainte de constituire, că-ci si ea vine la protocolu, i se replica, că aceea nu e conclusu. Deci se trece la alegerea notarilor si pres. propune pre cei d'in anulu trecutu.

Dep. I. Popescu renuncia dela acestu postu onorificu d'in causa că multele afaceri lu impedecea. D'in consideratiunea acestei renunciări, carei se mai adauge alt'a si d'in partea dep. Dr. Mesiotă se alegu notari ad hoc : I. Popescu, I. Popa si Dr. Mesiotă.

Dupa ace'a sinodulu pasiesce la constatarea numerului membrilor presenti si ivindu-se că numerul inca nu e asié de mare că să dea majoritatea absoluta, siedinti'a se redica si se amena pre diu'a urmatoria la 9 ore demanetă.

Tel. Rom.*

(Va urmă.)

Repusu Dlui Dr. At. Marienescu in Oravita.

(Urmare)*

Triburile topice ale lui Serviu Tulliu.

Serviu Tulliu, alu doilea rege strainu in Rom'a, de origine d'in Cornicul, municipiu latinu **), cadiendu parintele Corniculanu in batalia, Ocrosis, num'a lui, veni prinsa in Rom'a, si a nascutu pre Tulliu in curtea regesca, numitul Serviu, dupa sorteia mumei sale captive. Tulliu, precum antecesorile se u Tarquiniu — altu strainu — care că să-si tinea domn'a facia cu celea doue triburi patriciarie s'a radiematu in se natau (180 insi, creaturele sale) ; chiaru asiè Tulliu, că să tinea bilantul facia cu boierii, si-a aruncatul privirile la poporu.

Rom'a d'in Palatinu acum se latfise preste cei 7 colici cu elementu d'in municipiurile latine, sabine si tuscane ; Lucerini intreceau cu numerulu induoitu departe pre celea done triburi mosnene ; contribulii majorum genitium arrestau ore-care orgoliu către cesti d'in urma ; asiè Tulliu s'a otaritu la reforme radicali ; s'a otaritu că poporul Romanu, séu mai bine celea trei triburi genetice ale lui Romulu (conscripti'a in tribu si cuaria dupa genu, nascere) să le straforme in topice (conscripti'a dupa locuintia).

La rondulu antău organisandu censulu, a impartitul Rom'a in patru regiuni, era agrulu Romanu in 10 portiuni.

Portiunile ori triburile acestea mai inainte genetice, au primitu numirea de la fundatorii lor, elemintele loru constitutive, (Romulu, Tatius, Lucumo), ér' apoi de la Tulliu, că si topice s'au numitul dupa numele locurilor locuite, (tribus : Palatina, Collina, etc.) cu tempu inse, iu dilele de marire ale republicei romane, s'au parasită numirele topice, cum amu dice, (Lenjanu, Chioreanu, Borodanu, Muresianu, Olteanu, etc.) ; si s'au inlocuitu cu numele familiei celor mai stralucite, (tribus : Horatia, Aemilia, Cornelius, Fabia, etc.).

Acum, a culege in rondu istoricu triburile romane, ale classifică, caracteriză, mai pucina etimologia, propusse, si apoi credem că amu respunsu pucinu tribut genealogiei neglese a poporului Romanu.

I. Tribus-Coelius. In tribulu cestu d'intăiu s'a scrisu totu poporulu romanu impamentenit in muntele Coeliu si polele lui, si s'a mai supra-numitul, Subura, cum amu dice suburbana, că se intindea nemidiloscitul sub cetatea vechia a Palatiului — numele, de la munte — Suburana ; — Supurana familie romane in Selagiu.

II. Tribus-Equiniliana, cuprinsu poporulu d'in tota intinderea muntelui Esquilinu, de la care si numirea.*)

III. Tribus Collina a cuprinsu poporulu d'in colinii Quirinalis, Viminalis, de aici numirea Collina.

IV. Tribus Regio-Palatina cuprindeă in ambitulu seu mai totu teritoriu celor trei portiuni ale lui Romulu (Palatiulu, Forulu si Capitolulu) ; numirea de la colinu.

Acesta sunt celea 4 triburi (sementele) urbane ale poporului Romanu ; acestea in inceputu au cuprinsu in catalogu loru familie si gentile mai stralucite mosnene ale Romei ; ci cu tempu, familie orasene cuprindiendu la mosne preste tota Itali'a, parasira rendu in rendu triburile urbane si s'au inarticulat in cele rustrice ; era loculu loru la orasul l'a cuprinsu multimea mai serimană.

*) Vedi Nr. trecutu alu „Feder.”

**) La imperatulu Claudiu alta parere.

***) Originea se explică la Ovidiu : Exequiae, vel ab avium excubis, vel ab auxibus, quod eo loco quisquiliis projectis avibus illudenter. Fastorum 1.

Triburile de la tiera asemenea si-au luat numirele de la locuri, era apoi cu tempu de la familie mai stralucite, precum :

V. Tribus Romilia, de la campurile cu smo-

chinului lui Romul.

VI. Clustumina ori Crustumina¹⁾

VII. Lemonia, si Lemuria, de la satulu Lemonia.²⁾

VIII. Pupinia de la agrulu Pupino.³⁾

IX. Vejetina de la cetatea Veji ; in amintire era-si la Cicero.⁴⁾

X. Tribus Galeri.

XI. Tribus Polia. Sement'a Polia.

XII. Tribus Claudia.⁵⁾

XIII. Aemilia de la Aemiliani.

XIV. Volsinia. Sement'a Volsinia.

XV. Cornelius de la Corneliani.

XVI. Fabia de la stirpe la laudata a Fabiilor.

XVII. Horatia de la ginta vechia regia a Horatilor.

XVIII. Monenia de la stirpe Monenilor.

XIX. Papiria de la stirpe Papirienilor.

XX. Sergia de la stirpe Sergianilor.

XXI. Veturia de la stirpe Veturii.

Acestea au fostu sementele mosnene romane rustice (cu numerulu 17+4 urbane = 21) ; cu tempu, precum s'a intențu poterea Romanilor d'in Rom'a in Latiu, d'in Latiu in Ital'a, asiè s'a mai adausu elementului romanu 14 sementie italice, numite alesu de la locuri, precum :

XXII. Sement'a Stallatina, de la poporulu Stallatini alu Tusciei.

XXIII. Sement'a Tromitina, d'in campurile Tromitive ale Etruriei.

XXIV. Sement'a Sabatina, de la loculu Sabatu alu Thusciei.

XXV. Tribus Arniensis, de la riulu Arnului in Etruri'a (Cicero in Rullum.)

XXVI. Sement'a Pomptina, de la ap'a Pompotin'a (Epist. 94. ad Atticum.)

XXVII. Sement'a Popilia, séu Publia de la stirpe Publiilor, Popiliilor.

XXVIII. Sement'a Maecia, de la cutare castru latinu (Cicero ad Atticum. Epist. 4)

XXIX. Sement'a Scaptia de la cetatea Scaptia.

XXX. Sement'a Onfentina de la riulu Onfentina²⁾

XXXI. Sement'a Falerina, de la pamentulu Falerno.

XXXII. Tribus Aniensis de la riulu Anieau. Cicero Epist. famili. lib. 8. et pro Plancu.

XXXIII. Sement'a Terentina, de la orașulu Tarenti (Cic. pro Plancu. Epist. famili. 8.)

XXXIV. Sement'a Velina de la loculu Velinu.

XXXV. Sement'a Quirina, de la Curas, orașulu sabinilor. Cic. Epist. famili. et pro Cujacio.

In batalie civile ale lui Mariu si Sul'a, ori mai bine, dupa batalia cu federatii italici, cum si sub imperatori s'a imultit cu vre-o 8—10 numerulu triburilor romane ; de cătu apoi in statulu normalu era-si s'au redus la numerulu de mai inainte — 35.

¹⁾ Cicero pro Plancu et pro Balbo.

²⁾ Cicero in Anton. et pro Balbo.

³⁾ Cicero in Epist. famili. et ad 2. fratrem.

⁴⁾ Quid Plancu cum Lemania, quid cum Vejetina. Cicero pro Plancu.

⁵⁾ Claudia nunc a quo diffunditur, et tribus et gen. Aeneid. 7.

²⁾ Priverno, Onfentina venit, flavoque Onfente, la Lucretiu.

Neavendu capu stridi'a nu pote avea nisi creieri ; cu tote acestea căte-va fire nervose, respondite in manta si pre langa gura, inlocuiesc acea parte esentială prin care omulu se redica de asupr'a toturorui animalelor.

Stridi'a nu are organe cu cari să se misce, condamnată a stă in totu-de-un'a immobile : ar fi fostu unu lucru a-i dă asemenea organe. Natur'a nu este prodiga in atare felu ; nu dă de cătu ceea ce trebuie. Unu muschiu poternic legă strinsu cele doue diumetări ale scoicei sale ; tăiatu prim'a data, lasa valvele a se deschide ; era in secunda se deslipesc cu restulu corpului si serva că alimentu.

Respiratiunea se face si la acestu animalu că la celelalte prin nisice organe avandu form'a unor dintijde piepteni, pusii in indouiturele mantiei sale. Stridile suntemafrodite, si nu au inburie de cătu fia-care animalu pentru elu singuru ; e unu egoismu cam mare ; cu tote acestea elu procura stridiei repausulu, de ace'a nici se misca veri-una data. Organele de reproducere nu nascu de cătu la epoch'a determinata candu functioneaza loru trebua exercitata, in urma se aflescu, dispersu intomai că florile.

Oiele sunt asiediate in indouiturele mantiei si organele respiratoriu ; ele sunt numeroase, si se redica, dupa cum ni spune Leuwenhoeck, pâna la 10 milioane ; naturalistii moderni lu limita la 2 milioane. Oiele clocescu in locul unde nascu, apoi puisorii se respondescu in apa innotandu

FOSIORIA.

Stridi'a.

Mensarum palma et gloria.*

Pliniu.

Animalulu de unu aspectu urită atătu in ce'a ce privesce imbracaminta sa, cătu si carneia, séu partea interna, stridi'a, este cu tote acestea animalulu celu mai cautat. Gastronomii o au la favore in tote tierile. Stramosii nostri, Romanii, o cultivau cu deosebire si o gustau de asemenea, căci e mensarum palma et gloria. *)

Acestu animalu gustosu face parte d'in marea despartire a fintielor moi, cum este si caracatitia via (că-ci morta si uscata o scimu cum e), molciulu, etc., cunoscute tote sub numele de molusci ; animale simple de corp si de spiritu, traindu cu putienă si multiamindu-se si eu mai putienă ; de aci si dicutoria, simplu că unu molusc, séu că una stridie. Animalulu are nervi pentru a fi impassibile ? dica Voltaire. Cu tote acestea astu-felul e in natura candu nervii nu au desvoltarea covenita, si nu privesc ingrigirea necesaria. Creierii prin educatiune si instructiune se desvolta si capeta mai multe calitatii, intocmai cum se desvolta mus-

*) Coron'a si gloria mesei.

chii de la picioru la unu dantiuitoru séu la unu acrobatu. Vomu vedé indata, că si stridi'a e supusa la unu felu de educatiune, in vedere inse, imbutetării carnii sale. Animalulu, séu partea comestibile, este compacta, mole, cenusiu séu batendu putienă in verde ; una parte trunchiata, in susu către punctul de inchidere a celor doue conchilii, cari constitue cas'a sa, si una linia rotunda cam ovale la partea inferiora, éca conturul acestei fintie viu. Una manta séu tunica cu volane séu indouiture pre jesu, si unu felu de gluga la partea de susu constituie imbracaminta sa. Polele mantalei i serva pentru a respira in apa ; era la partea superioara se afla părți carnoase cari tienu locu de buze séu bratiele animalului, spre a aduce alimentulu in midilocul loru, unde esiste gur'a. Daca acestu orificiu ar fi asiediat la omu, de exemplu la bas'a gatului, amu dice omu fara capu, cum dischem stridie fara capu seu acesfalu, si candu gur'a s'ar deschide de a dreptulu in stomacu, amu prezintă in totulu dispositi'a stridiei. Intestinulu este aproape dreptu si strabate anim'a ; curiosa anomalia ! Organulu celu nobile, acelu-a in care omulu pune tote semtiemintele sale, să fie strabatutu de unu asemenea canalu. Anim'a dar' respondindu in tote părțile corpului sangele albii alu stridiei, dă in acelu-a si timpu, prin contractiunile sale, afara d'in intestinu ce'a ce nu mai serva alimentatiunea.

Este in trei divisiuni elementulu poporului roman, ruptarit dupa cele-a trei periode istorice ale desvoltării sale:

a) Restem pulu monarchiei, trei triburi, trei semnificatii in dilele regilor, pana candu Rom'a s'a consolidat in cei siete colini, adica periodul antaiului al privilegiului nascerei (geneticu); poporul ori mai bine boierii patriciari deprindau drepturile cetatalesci in comitatele numite curiate (impartit in 30. curie).

b) Restem pulu aristocratiei: sieste-spre-diese triburi, 17 semnificatii in dilele boierilor, pana candu Rom'a scobori in Latium; constitutiunea se mai largesce; consulul lui Tulliu deschide portile curiei, pre langa vechii nobili, si pentru pleboi mai avut, cum amu dice noi asta-di mai potrivita, pentru virilisti; cu osebire essentiala, ca virilistii romani au suportat tributul cel mai greu a avereis i sangelui in rapport cu drepturile si cifra censului lor.

Poporul, ori mai bine, nobili vechi impreuna cu plebeii frunzasi si-pronunciau vointia loru distribuita in centurile celor cinci clase (193. secolie.) Plebiscita, comitia centuriata;

c) Periodul democratiei cu 35. semnificatii, dilele republicei romane. — Rom'a din Latium se intinde in Italia, si din Italia in totu imperiul Romanu. Rom'a prin civilisatiune si-assimilata-si mai antaiul tote elemintele omogene (latine, sabelice, oscice) italice era apoi prin acestea colonizata si latinitatea totala lumea romana.

Poporul se pronuncia mai alesu in comitatele tribute, va se dica adunat prin tribunii poporului, si fara invocarea senatului, ¹⁾ fara auspicii sacre;

Comitiile curiate in republika au figurat numai dupa nume, cedandu-tota majestatea celor centuriate si tribute.

Tote aceste comitite, cum li amu dice asta-di, ²⁾ camere poporale, diete, au fostu de minune controlate prin colegiul Senatului.

(Va urmă.)

VARIETATI.

** (In favoare si in undatiloru din Ungaria inferiora) s'an adunat contribuiri la urmatorile besericile din Pest'a: la beseric'a greco-romana 363 fl. 58 cr.; la a piaristilor 102 fl. 34 cr. si 1. galbenu; la a sororilor anglese 39 fl. 92 cr. si 1 galbenu; la a Universitatii 270 fl. 73 cr.; la a franciscanilor 392 fl. 39 cr. 2 galbeni si 2 taleri; la a reformatilor 109 fl. la a servitilor 230 fl. 80 cr. si 1 galbenu; la beseric'a din suburbii Leopoldu 106 fl. 45 cr. si 1 galbenu, la cea din suburbii Francisca 74 fl. 8 cr. — Asemenea contribuiri se voru adunati si in besericile din Bud'a.

** (Orduri si titluri.) Atanasiu Ratiu, fostu vice-comite si actualu advocatu in Temisiora, a primitu de la Maj. Sa, dreptu recunoscinta pentru meritele ce si-a casigatu in afacerile publice, titlulu de consiliariu regescu; mai departe Nicolau Morariu, invetitoriu in Temisiora, s'u decorat cu crucea de auru pentru merite; asemenea fure decorati cu crucea de argintu pentru merite: Gavriilu Giuc'a, jude in Feniacu, Ioane Sutariu jude in Ligetu si Iosimiu Nic'a, locuitoriu in Feniacu.

** (In 1. maiu, a. c.) a aparutu in Cernauti

1) Dionisu Halic. 18. 41.
(anu privilegiu boierescu.)

fia-care unde vrè; mam'a, tat'a cu atat'a ingrigire au fostu iusarcinat. Dupa ce s'a miscat putieni in apa prin ajutorul unei mici aripi carnoase, mic'a stridie se fisera pre una stanca unde siede vecinie, completandu-si crescerea sa, dupa D. Coste, in trei ani.

Stridiele traescu pre marginea marii, in locuri putieni profunde si linisite, multe la una locu formandu ce'a ce se dfce bance de stridie. Aceste gramede sunt uneori atat' numeroase si intinse pre mai multe chilometre, ca semenea nesfirsita; unul de acestea, descoperit la 1819 langa insula Zelanda, a nutritu unu anu Danemarc'a si Holond'a, pre pretiu numai de 1 francu sut'a. Stridiele cari vinu in Roman'a apartinu unele speciilor o strea lacteola, o strea lamelloasa si o strea cristata. In Francia cele mai cantate sunt stridi'a concolu si stridi'a de Ostenda.

Stridi'a se mistuiesce cu cea mai mare inlesnire, este primul gradu alu scarii placerilor mesei, rezervate de Provedintia stomacurilor delicate bolnavilor si convalescentilor. (Reveillé-Parise). Coron'a si gloria mesei. (Pliniu). Se ecie, si istoria ni o probéza la fia-care pasu, ca Romanii erau omenii cei mai mancatiosi si rafinati in ale mancarii. Dupa unii istorici, Vitellius, ospetă de patru ori pre di, si 1200 de stridie la fia-care prandiu seu comptu nededu, 4800 stridii pre di. Una suta personae, nutriti

in Bucovina unu diuaru politico-economicu in limb'a germana, intitulat "Patriot." Ese odata in septamena, Marti'a, si costa pentru Cernauti pre unu annu 5 fl., pentru cele-alte tierre ale monarchiei 6 fl. v. a. Acestu diuaru se vede a apera interesele Bucovinei, ale poporului roman si ale besericiei sale. I dorim succesa deplinu si lu-recomandam partenie caldurose a poporului romanu.

(Unupascu ilu) ce s'a tiparit asupr'a cunoscutului ministru cardinalu Mazarin, la aparitia l'a iritatu forte. Cardinalul inse numai se prefacu; confiscă cu nebosintia tote exemplarele si se facea, ca si candu ar demanda se se dăe prada focului. Candu le avu irise tote la-o-lalta, le lasa se se vonda pre ascunsu, ca si candu elu n'ar' sci nimic de ace'a, si incasă una summa de 10,000 taleri. Cu asta ocasiune cardinalul apoi disse: „Francesii sunt omeni de treba; eu i lasu se cante si se scrie, si ei me lasa se facu ce vreau.“

** (Nenorocire.) Pre delul Sacelului pogorindu Marti spre Cristianu s'a spariu caii de la trasur'a parochbului gr. cat. din Szartos. Urmarea a fostu ca s'a restaurat trasur'a, si dinsu parochu, carele caletorii la fiindu-se Ilustritatea Sa dlu cap. Supremu alu Fagarasului — si-a aflatu in dinsu locu mortea. Tel. R.

** (Phyloxera vastatrix.) Ministeriul reg. ung. de comercie incunoscintiea prin unu circularu tote judecintiunile din tiera, ca la radecinele vitelor de viua din Francia si Italia se ivesce unu insectu forte stricatosu „Phyloxera vastatrix“, care causeaza dacne enorme vielor de acolo. Dreptu ace'sa se facu atenti toti producatori de vinu din Ungaria, ca de-o-cam-data se nu aduca din Francia si Italia neci unu feliu de vitia de viua.

** (Bibliografia) Dilele acestea primiramu fasciculul 9—10 din „Resbulul franco-teutonicu“ din 1870—1871, editat de dlu A. Bujoru, in Gratiu. Fasciculul din cestiu tratez'a despre: IV. Batal'a de la Forbach (6. august); V. Movimentul retrogradu al trupelor francese dupa bataliele de la Woerth si Forbach. — Mac-Mahon catra Chalons, Fossard catra Metiu. VI. Movimentul combinat al armelor germane catra intrul Franciei. VII. Funestele consecintie ce au avutu desastrele prime pentru guvernementul supremu alu armatei imperiale. VIII. diverse despusestiuni ale armatei in Parisu. Operatiunile in gherul Metiului, — batal'a de la Pange (14. august). IX. Batal'a de la Rezonville (16. august). X. Batal'a de la Saint-Psiyat din 18 augustu si retragerea armatei lui Bazaine sub murii Metiului. — Capu V. Armata de la Chalons si operatiunile cele fatale ale ei de la Chalons pana la Sedanu. I. Situatiunea materiale si morale a armatei lui Mac-Mahon. II. Operatiunile armatei de Chalons. III. Movimentul celu stricatosu alu armatei de Chalons spre Metz. Lupta de la Beaumont (30. august). 31. augustu — 1 sept. la Metiu (batal'a de la Noisseville). Catastrofa de la Sedanu din 18. sept. 1870. Capitulatiunea de la Sedanu (2-sept. 1870). — Afara de acestea fasciculul nu mai reprezinta viatoriale illustratiuni: atacu energic de chasseurs à cheval francesi la Sedanu; generalul Reille immanueza epistol'a lui Napoleonu regelui Vilhelmu; transportarea marcialului Mac-Mahon, duce de Magenta, ranit la Sedanu; generalul Lauriston da semnalul capitulatiunii Sedanului. — Pretiul de prenumeratiune pentru fasciculii 1—10, din prenumita cu premiu ce reprezinta eroicul Parisu, face pentru Austri'a 4 fl. v. a., ér' pentru Roman'a 10 lei nuoi. Dnii prenumeranti sunt rogati a trimitu pretiul de prenumeratiune de a-dreptul la editoru in Gratiu, sau a depune banii la colectanti si personele incrediate dloru.

Sciri electrice.

Madridu, 10. maiu. Se comunica in modu officiale, ca in Navarr'a bandele din Guipuzcoa

intr'una di namai cu stridie, spre a se satara, au trebuita de noue-spre-diese mii done si sute (Payen).

Straile de stridii sunt impartite in zone, cari se exploata pre rondu, spre a se poti repopula si cresce. Sunt pescuite pre langa unele insule de marinari, cari sucesivu se afunda in mare, deslipindu cu man'a drépta si calegindu cu stang'a; in alte localitati se serva pentru acestu efectu cu unu felu de retie de franghiutie cu greutati, cari rediindu fundulu marii, aduna stridiele deslipite. Pre marginile Mexicului, ele se depunu pre radecinele sub-marine ale unor arbori (Manglieri). Taiate de Negrii, ele sunt vendute in ciorchini.

Cultur'a stridielor in timpul Romanilor a fostu imaginata si perfectionata de Sergius Orata in timpul lui Pliniu; elu a aplicat pentru prim'a ora parchetarea seu asiediare in bâi, si zai alesu in laculu numit Lucrin, celebru in timpul Romanilor, asta-di mai disparutu. Teribilele Acheron, laculu Fusaro alu Napolitenilor este cea mai vasta stridiera, unde industri'a si natur'a si-au datu man'a pe intru immultirea loru. Pre fia-ce stanca cufundata sunt asiediate stridii de Taranta, era in juru sunt infiști pari, cari se redica putienu d'asupr'a apoi, lasandu unu micu spatiu intre ei spre a poti fi apucati si scosi la trebuintia. Intre alti stelpi mai departati se afa aternate franghiutie de estremitatea caror-a sunt legate manuchiuri de

au trecutu in Navarr'a, unde s'a unitu cu 70 barbati sub conducerea lui Elio, veniti din Franchia.

Vashington, 20. maiu. Se vorbesce de nou, ca comunicatiunea diplomatica cu Ispania va fi intrerupta.

Parisu, 11. maiu. Se dice, ca in urm'a unor differintie escate intre commisiunile de capitulatiune si intre ministrul de resbelu, cestu din urma, si a datu demisiunea, dar' Thiers nu i-a primitu-o.

Parisu, 11. maiu. Cu ocazia primirei lui Gambetta, i s'a predatu una adresa, in care se accentua sperantile Alsatiilor in viitorul Franciei. Gambetta tienă apoi o vorbire moderata, prin care admonieza pre Alsatiensi la resignatiune espressiva, pentru a dà Franciei exemplul unei poporatiuni, care si-scie conserva sentimintele, fara a trece mesur'a si fara a provocá vre-o intrenire.

London, 11. maiu. „Morningpost“ anuncia, ca cabinetul britanicu, prin una depesia ce a transmisu eri la Washingtonu, ar' fi datu se se pri-cepa, ca Anglia respinge in modu possitivu d'a procede cu tribunalul arbitrilor.

Zürich, 13. maiu. Resultatul de pana acum'a alu plebiscitului a supra revisiunii consti-tiunii face 223.187 voturi pentru si 162.434 contr'a. In cinc cantone votarea e inca neperfecta si in siese necunoscuta. Majoritatea poporului voteaza pentru acceptare, éra majoritatea cantonelor (13) pentru respingere.

Constantinopol. 13. maiu. D'in cauza conduitei amenintatoare a turcelor, cari nu voiescu a concede ca se faca schimbări in successiunea la tronu, Port'a concentreaza doue corpuri de armata in giurul Constantinopolei.

Revista comerciala septemanala.

Pesta, 13. maiu. Noi aici ne bucuram in continuu de celu mai fructiferu tempu de primavera si de vegetatiunea cea mai voluptuosa, carea numai se poate produce pre langa o temperatura preste totu de + 19° si pre langa ploiele calde si abundante. Caldura ce se urcassee degia preste + 21° atrasse o multime de nori grei de ploia, cari se descarcara in povoie veheminti, si cari ajunsera a adaptat unu teritoriu insemnatu. Dar' nu tote tienuturile tierei se bucura de unu tempu asa de binecuvantat; ba din contra in unele parti ale tierei se plangu si se vaera economii de seceta prea mare si durabile. Si intr'adeveru, daca părtele romanesca ale Ungariei, precum si Transsilvania intreaga nu voru avea, fara intardfare, parte fde ploia, atunci pucina sperantia potemu avea de o recolta manosa de ora-ce statu semenaturele de toamna, catu si cele de primavera semtu adunca lipsa ploiei. Prin multe locuri granele si secarile sunt abile de doue palme de la pamant, si sunt inapicate si inflorite, se intielege inse, ca spicul inca stă in proportiune cu pailulu (cotorulu). Una ploia buna ar' poté dà inca mare aventu acestor cereale, precum si porumbului (cucuruduiului) si celorulalte semenature de primavera, cari asemenea stagna in desvoltarea loru. Sunt ince locuri, pre unde seceta acost'a nu este tocmai stricatosa, ba este chiaru binevenita, si a nume in partie inundate ale Banatului, unde o parte mare a terenului inundat s'a sventat si s'a semanat cu cucurudui. Grindin'a inca este la ordinea dilei pre acolo, pre unde se ivescu si descarcă norii si societatile de ascurare contr'a grindinei sunt certate mai multu decat' poti li-ar' placé. Secerisulu reu din anul trecutu se constatare acum in modu eclatantu prin importu continuu de grâu si porumbu din Romania.

crengi seu fascine fragmente de olane, ole, conetuli, etc., cari aduna puii, si acesti-a apoi sunt a sediat in acel roto cole seu parcuri. Ostericultur'a a devenit asta-di una adeverata sciintia; costele Angliei, Franciei, Portugaliei, sunt asta-di populate cu acesti molusci, cari acum cati-va ani nu existau de locu. Guvernul francese a stabilit chiaru doue ferme modelu de stridii. In unele localitati, stridiele, dupa ce au fostu recoltate dupa fascine, puse in parcuri seu vivere, sunt asiediate in basine particolare, unde cresc si numai dupa doui ani sunt culese; acestu tempu si cele 6 sau 8 lune ale stridii intrate sunt necesari animalului pentru a poti deveni comestibile. In acestu tempu ele capeta si una color verde, semnu de una calitate deosebita. Candu au se fia transportate la distante mari, stridiele sunt lovite pre d'asupr'a cu bastone, cari determina una stringere poternica a valvelor, si prin urmare impiedica stricarea loru pre drumu. Una mia de stridii se vineau la Parisu, acum 150 ani, cu 1 fr. 50; asta-di intre 40—60 fr. In 1861. Parisulu singuru a consumat 55,121,100 stridii, ér' Londra intr'unu anu preste 13 milioane. In Bucuresci sut'a se vinde cu 20 franci.

„Revist'a scientifica.“

C. F. Robescu.

